ފަސްގަނޑުން ތަރުބިއްޔަ

ތަރުބިއްޔަ - الأخلاق

ދަރަޖަ - 3

Compiled &Presented By Abdulla Faroog Ibrahim

ތަކުރާރުކުރާ ސުވާލު

ފުރަތަމަ ފެނުން - ދިގު ..... 7 - 10

ދެވަނަ ފެނުން - ކުރު ދަރަޖަ ..... 11 - 12

ތިންވަނަ ފެނުން - ދަށްކޮށް ދަރަޖަ ..... 13 - 14

ހަތަރުވަނަ ފެނުން - ދަށްކޮށް ދަރަޖަ ..... 15 - 16

ފަސްވަނަ ފެނުން - ދިގުމިނުގެ ..... 17 - 19

ހަވަނަ ފެނުން - ދަށްކޮށް ..... 20 - 21

ހަތްވަނަ ފެނުން - ކުރު ..... 22 - 23

ހަތަރު ފެނުން - ދިގު ..... 24 - 27

ޖަމާކޮށް ހުށައެޅީ ޢަބްދު اله ފާރޫޤު އިބްރާޙިމް
ފޮތުގެ އަސްލު: ތަސްހީލުލް ޢަޚްލާޤް ވަލް އާދާބް - ޖަމުޢިއްޔަތުލް އުލަމާ 1-919942-15-7 : ISNBN
އެހީތެރިން :
1. އަލްފާޟިލާ ރުފައިދާ ފާރޫޤް
2. އަލްފާޟިލް ޒަޔަނުއްދީން ފާރޫޤް
މުރާޖަޢާކުރީ :
ލޭއައުޓް އަދި އެޑިޓްކުރީ:
1. ޢަބްދު اله ފާރޫޤު އިބްރާޙިމް
2. ނަސްރު اله ރަފީޢު
4

بسم هلا الرمحن الرحيم
احلمد هل رب العاملني، والصالة والسالم على نبينا حممد وعلى آله وصحبه أمجعني، وبعد:
މާތް اله އިންސާނުން ހައްދަވާފައިވަނީ އެންމެ ފުރިހަމަ އަދި ރިވެތި ގޮތުގައެވެ.
އެކަލާނގެ މުޙައްމަދު صَل للُل لى هْ عَل للَل ليل له و ل للَل ل ނަބީޔަކަށް މީސްތަކުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވީ
މީސްތަކުންގެ އަޚްލާޤާއި ސުލޫކު ފުރިހަމަ ކޮށްދެއްވުމަށްޓަކައެވެ. ޚުލްޤު ހެޔޮ ރަގަޅު
އިންސާނުންގެ ގޮތުގައި ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި އަހަރެމެން އަމިއްލަ ނަފްސާއި
އެހެންމީހުންނާއި މެދު ރަގަޅު އާދަތައް އަށަގަންނުވަން ޖެހެއެވެ. މިއީ ރިވެތި
އަޚްލާޤެވެ. ރިވެތި އަޚްލާޤެއްގެ ވެރި ކޮންމެ މީހަކީ ސާފުތާހިރު ޤަދަރުވެރި ތެދުވެރި
އޯގާތެރި މީހެކެވެ. އެމީހަކު ދެކެ މާތްاله ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވައި މީސްތަކުން އެމީހަކާއި
މެދު ރުހެއެވެ. އެމީހެއްގެ ދުލާއި އަތުގެ ނުބައިކަމުން އެހެން މީހުން ސަލާމަތް
ވެގެންވެއެވެ. އެމީހަކު އަމިއްލައަށްވެސް މަޑުމައިތިރި ސުލްޙަވެރި ދިރިއުޅުމެއް
އުޅެއެވެ. އަދި އެހެންމީހުންނަށްވެސް އެގޮތަށް އުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއެވެ.
އިންސާނުންނާއި އެހެނިހެން ހައިވާނުންނާއި މެދު ހުންނަ ތަފާތަކީ އިންސާނުންނަކީ
އޯގާވެރިކަމާއި ރަޙުމާއެކު ދިރިއުޅޭ ބައެކެވެ. ނަމަވެސް އެހެނިހެން ޙައިވާނުންނަކީ
ހަރުކަށިކަމާއި ބާރުވެރި ކަމާއިއެކު އުޅޭ ބައެކެވެ. މީސްތަކުންގެ ކިބައިން އަޚްލާޤް
ނެތިގެން ހިނގައްޖެނަމަ އެމީހުން ޖަނަވާރުންނަށް ވުރެ ނުބައިވެއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ.
މުޙައްމަދު صَللُلى هْ عَللَليله و للَل އަކީ އެންމެ ފުރިހަމަ އަޚްލާޤުގެ ވެރި ސާޙިބާއެވެ.
އަދި އެކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވުނީ އަހަރެމެންނަށް ރިވެތި އަޚްލާޤް ދަސްކޮށްދެއްވުމަށެވެ.
މުސްލިމުންގެ އަޚްލާޤަކީ މާތްاله ގެ އެންގެވުންތަކާއި ރަސޫލާ صَل للُل لى هْ عَل للَل ليل له
و للَل ގެ ސުންނަތުން ދަސްކުރެވިފައިވާ އާދަތަކެވެ. ރަސޫލާ صَللُلى هْ عَللَليله و للَل ގެ
އަޚްލާޤް ބިނާވެފައިވަނީ ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ މައްޗަށެވެ.
5

އެހެންކަމުން އަހަރެމެން އެކަލޭގެފާނުގެ ސުންނަތައް ތަބާވާނަމަ ޤުރުއާނަށްވެސް
ތަބާވެވޭނެއެވެ.
އިސްލާމީ ރިވެތި އާދަތަކަކީ ޒަމާނާއި އޭގެ ގިރިޓީކުލަވަރާއިއެއްކޮށް ބަދަލު
ވާންޖެހޭ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. މިއާދަތަކާއި އަޚްލާޤަކީ އެންމެންނަށް ވާ އެއްޗެކެވެ.
މުއްސަނ ދިންނާއި ފަގީރުންނަށް،އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް އަދި ޒުވާނުންނާއި
މުސްކުޅިންނަށެވެ. މުސްލިމެއްގެ އުޅުމާއި އަޚްލާޤުން އެންމެ ފުރަތަމަ އަސަރު
ކުރަންޖެހޭނީ އޭނާ އާއި އެންމެ ގާތުގައިވާ މީހުންނަށެވެ. އޭގެތެރޭގައި ގާތް ތިމާގެ
މީހުންނާއި އަވަށްޓެރިން ހިމެނެއެވެ.
وصلى عْلى حممد وآله وصحبه و ل
6

ޢިލްމު އުނގެނުމުގެ ސަބަބުން އަހަރެމެންނަށް އަހަރެމެންގެ ދީން ފުރިހަމައަށް އޮޅުން
ފިލާދެއެވެ. ޢިލްމުގެ ސަބަބުން ނުބައި ޢަޤީދާތައް ވަކިކުރަންއެގި، ޝައިތާނާގެ
ނުބައިކަމުން ރައްކާތެރިވުމަށް މަގުފަހިކޮށްދެއެވެ. ޢިލްމު ހޯދައިގަންނަން
މަސައްކަތްކުރުމަކީ އަހަރެމެން ކޮންމެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކަމެކެވެ. “ ޢިލްމު
ހޯދުމަށްޓަކައި ނިކުންނަ މީހާ އެވަނީ اله ގެ މަގުގައެވެ. ދީނުގެ ޢިލްމު އުނގެނުމަށް
ނިކުމެގެންދާ މީހާގެ ޝަރަފުގައި މަލާއިކަތުން އެބޭކަލުންގެ ފިޔަފުޅުތައް
”
ފަތުރުއްވަވައެވެ. ޢިލްމު ލިބިފައިވާ މީހާގެ މިސާލަކީ ކަޅުފޮއިރެއެއްގެ ހަނ ދުގެ
މިސާލެވެ. ހަނދުގެ ސަބަބުން އަލިކަން ފެތުރިގެން ދެއެވެ.
1. އަހަރެން ކިޔަވަނީ اެلهގ ރުއްސެވުން ލިބިގަތުމަށްޓަކައެވެ.
2. އަހަރެން ކިޔަވަނީ ރަނގަޅު މުސްލިމަކަށް ވާންވެގެންނެވެ.
3. އަހަރެން ކިޔަވަނީ އަހަރެންގެ ދީން ފުރިހަމައަށް ދަސްކުރުމަށްޓަކައެވެ.
4. އަހަރެން ކިޔަވަނީ އަހަރެންގެ ދީން ހިމާޔަތް ކުރުމަށްޓަކައެވެ.
5. އަހަރެން ކިޔަވަނީ ޝައިތާނާގެ ކިބައިން ރައްކާތެރިވުމަށެވެ.
6. އަހަރެން ކިޔަވަނީ އިސްލާމް ދީން ފެތުރުމަށްޓަކައެވެ.
7. އަހަރެން ޞާލިހް ޢިލްމުވެރިން އަރިހުގައި ވަގުތުތައް ހޭދަކުރަމެވެ.
8. އަހަރެން އިސްލާމް ދީނުގެ ފޮތްތައް ކިޔުމުގައި ވަގުތު ހޭދަކުރަމެވެ.
9. އަހަރެން އިސްލާމް ދީނާއި ބެހޭ ދަރުސުތައް އަޑުއަހަމެވެ.
.10އަހަރެން ސުވާލުކުރާކަށް ލަދެއް ނުގަނެއެވެ.
7

ބަޢުދާދުގައި އިސްލާމް ދީނުގެ ދުޝްމިނަކު އެއް ދުވަސްވަރެއްގައި އުޅުނެވެ.
ބަޢުދާދުގައި ތިއްބެވި ޢިލްމުވެރިން ކައިރީގައި މީނާ ތިން ސުވާލު ކުރިއެވެ. އެއްވެސް
މީހަކަށް މީނާގެ މިސުވާލުތަކަކަށް ދޭނެ ޖަވާބެއް ނޭގުނެވެ. މީސްތަކުންގެތެރޭ މިކަމާ
މަލާމާތްކޮށް މީނާ އުޅުނެވެ.
މީމީހާ ތަކުރާރުކޮށް މުސްލިމުންނަށާއި އިސްލާމްދީނަށް މަލާމާތްކުރަމުން ދިޔައެވެ.
އެއްދުވަހަކު 01 އަހަރުގެ ފިރިހެން ކުއްޖަކަށް މިމީހާ މުސްލިމުންނާއި ދިމާލަށް ހަޅޭފަޅޭ
ލަވަމުން ދަނިކޮށް ފެނިއްޖެއެވެ. މީނާ ގޮވަމުން ދިޔައީ އޭނާގެ ސުވާލުތަކަށް އެންމެންގެ
ހާސިރުގައި ޖަވާބު ދިނުމަށެވެ. އެކުއްޖާ މަޑުމައިތިރިކަމާއެކު ހުއްޓިހުރެ މި މީހާ
ގޮވަމުން ދިޔަ އެތިވަރުތައް އަޑުއެހިއެވެ. އެންމެފަހުން އެކުއްޖާ ނިންމީ އޭނާގެ
ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ކުރިމަތިލުމަށެވެ. އެކުއްޖާ އެމީހާގެ ކާރިއަށް ގޮސް
ބުންޏެވެ. “އަހަރެން މިހުރީ ކަލޭގެ ތިޔަ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ދޭން ތައްޔާރަށެވެ.”
މިމީހާ ކުޑަކުއްޖާއާއި ދިމާލަށް ބެލުމަށްފަހު އިހުނަށްވުރެ ބޮޑަށް ހީހީފައި
މަލާމާތްކުރިއެވެ. އަދި ބުންޏެވެ. “ ޢުމުރުން 01 އަހަރުގެ ކުއްޖަކު އަހަރެންނަށް
ގޮންޖަހައިފިއެވެ. ތިޔަބައި މީހުންގެ ތެރޭ އަހަރެންގެ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދޭން މިހާރު
” اله
ހުރީ މިކުއްޖާ އެކަނިހެއްޔެވެ. އެކަމަކު އެކުއްޖާއަށް އޭނާގެ ސުވާލުތަކަށް ގެ
ވާގިފުޅާއެކު ޖަވާބުދެވޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަންއޮތެވެ. އެންމެ ފަހުން އެމީހާ މިކަމަށް
އެއްބަސް ވެއްޖެއެވެ. މުޅި ރަށުގެ މީހުންތައް މިތަން ބަލަންވެގެން ޖަމާވެއްޖެއެވެ.
އެއްކަލަ ކާފިރު މިހާ އުސްތަނަކަށް އަރާ ހުރެ ހަރު އަޑުން އޭނާގެ ފުރަތަމަ ސުވާލު
8

“ ؟ ”
ކުރިއެވެ. ކަލޭމެންގެ ކަލާނގެ މިވަގުތު ކޮންކަމެއްތަ ކުރަނީ ކުޑަ ކުއްޖާ
ކުޑައިރުކޮޅަކަށް ވިސްނާލަން ހުރެފައި އެމީހާ ކައިރީގައި އުސްތަނުން ފައިބާ ސުވާލަށް
“
ޖަވާބު ދިނުމަށްޓަކައި އެކުއްޖާ އެތަނަށް އެރުމަށް އެދުނެވެ. އެމީހާ ބުންޏެވެ. ކީކޭ
” “
ހެއްޔެވެ. އަހަރެން މިތަނުން ފައިބަންވީހެއްޔެވެ. އެކުއްޖާ ބުންޏެވެ. އާއެކެވެ.
”
އަހަރެން ކަލޭގެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދިނުމަށްޓަކައެވެ. އެމީހާ އެއުސްތަނުން ފައިބާ
“
އެކުއްޖާ އެތަނަށް އެރިއެވެ. އަދި އޭނާގެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދިނެވެ. އޭ
ގަދަކީރިތިވަންތަ اله އެވެ! އެއްވެތިބި ހުރިހާ މީހުންގެ ކުރިމަތީގައި އިބަރަސްކަލާނ ގެ
ހެކިވެ ވޮޑިގަންނަވާދޭވެ. އިބަރަސްކަލާނގެ ކާފިރަކު ތިރިކުރައްވާ، އަދި މުސްލިމަކު
” اله
މަތިކުރައްވައިފީމުއެވެ. އެއްވެތިބި މީހުން ވީ އުފަލުންގޮސް ހަރުއަޑުން އަކްބަރު އޭ
ކިޔާ ގޮވާލިއެވެ.
އެއްކަލަ ކާފިރު ކަލޭގެ ވަރަށް ބޮޑަށް ލަދުގަނެއްޖެއެވެ. އަދި އެއްވެސް ވިސްނުމަކާ
“
ނުލާ އޭނާގެ ދެވަނަ ސުވާލު ކުރިއެވެ. ކަލޭމެންގެ ކަލާނ ގެއަށް ވުރެ ކުރީގައި
ވުޖޫދުގައި ވަނީ ކޮންއެއްޗެއް ހެއްޔެވެ. ” އެ ކުޑަ ކުއްޖާ ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނާލައިފައި
އެމީހާ ކައިރީގައި 01 އަކުން ފެށިގެން ފަހަތަށް ގުނަން ބުންޏެވެ. އެމީހާ ގުނަން
ފެއްޓިއެވެ. “ 0 ،1 ،2 ،3 ،4 ،5 ،6 ،7 ،8 ،9 ،01 .” ދެން އެކުއްޖާ ބުންޏެވެ.
“ ޗެ ” “
ސުމެއްގެ ކުރީގައި ވަނީ ކޮންއެއް އް ހެއްޔެވެ. އެމީހާ ބުންޏެވެ. އަހަރެންނަކަށް
” “ اله ޗެ
ނޭގެއެވެ. އެކުއްޖާ ބުންޏެވެ. އަށް ވުރެ ކުރީގައި އެއްވެސް އެއް އް ނުވެއެވެ.
”
އެކަލާގެއީ އެއްކައުވަންތަ ދާއިމަށް ވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަނެއްކާވެސް
9

އެއްވެތިބި މީހުން ވީ އުފަލުންގޮސް ހަރުއަޑުން الهއަކްބަރު އޭ ކިޔާ ގޮވާލިއެވެ.
“
އެއްކަލަ މީހާ ވަރަށް ބޮޑަށް ރުޅިއައިސްފައި ހުރެ ތިންވަނަ ސުވާލު ކުރިއެވެ.
اله ”
ކަލޭމެންގެ އެނ ބުރި ހުރީ ކޮންފަރާތަކަށް ހެއްޔެވެ. އެކުއްޖާ ވިސްނާލަން
ކުޑައިރުކޮޅަކަށް ހުރުމަށްފަހު އުތްބައްތިއެއް ގެނެސް ދިނުމަށް ބުންޏެވެ. އެއްވެތިބި
މީހުން އުތްބައްތިއެއް ގެނެސް އެކުއްޖާގެ އަތަށް ދީފިއެވެ. ބަރަކާތްތެރި އެކުޑަ ކުއްޖާ
އެމީހާ އަތަށް އުތްބައްތި ދިނުމަށްފަހު ބައްތި ރޯކުރުމަށް ބުންޏެވެ. އެމީހާ އުތްބައްތި
ރޯކުރުމަށް ފަހު ބުންޏެވެ. “ މިއިން ދޭހަކޮށްދޭން ތިޔަ އުޅެނީ ކޯޗެއް ހެއްޔެވެ؟”
“ ؟”
އެކުއްޖާ ބުންޏެވެ. އުތްބައްތީގެ އަލި ދަތުރުކުރަނީ ކޮންދިމާލަކަށް ހެއްޔެވެ އެމީހާ
“
ޖަވާބުގައި ބުންޏެވެ. އޭގެ އަލިވަނީ ހުރިހާ
”
ދިމާލަކަށްވެސް ފެތުރިފައެވެ. އެކުއްޖާ ބުންޏެވެ.
“
ތިބާ އަމިއްލައަށް ތިޔަ ދިނީ ސުވާލުގެ ޖަވާބެވެ.
اله ގެ ނޫރުވަނީ ހުރިހާ ދިމާލަކަށްވެސް ފެތުރިފައެވެ.
އެކަލާނގެ ޢިލްމުފުޅު ހުރިހާތަނެއްގައި ވޮޑިގެންވެއެވެ.
އެއްވެތިބި މީހުން ވީ އުފަލުންގޮސް ހަރުއަޑުން
اله އަކްބަރު އޭ ކިޔާ ގޮވާލިއެވެ. އެއްކަލަ މީހާ
އެކުއްޖާގެ ވިސްނުންތޫނު ކަމާމެދު ޢަޖައިބުވެ
އިސްލާމް ދީން ޤަބޫލުކުރިއެވެ. އަދި އެމީހާވީ
އެކުޑަކުއްޖާގެ ދަރިވަރަކަށެވެ.
10

މުސްލިމުންނަކީ އަމިއްލަ އެދުންބޮޑު ހަމައެކަނި އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަށް އިސްކަންދޭ
ބައެއް ނޫނެވެ. މުސްލިމުން ފަޤީރުންނަށް ޞަދަޤާތްކޮށް ނިކަމެތީންނަށް
އެހިތެރިވެއުޅެއެވެ. ދަތި އުނދަގޫ ހާލުގައިއުޅޭ މީހުންނަށާއި، ފަޤީރު ނިކަމެތިންނަށާއި،
ބަލި މީހުންނަށާއި އަދި ޢުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް އެހީތެރިވުމަކީ ލިބޭ
އުފަލެއްކަމުގައި މުސްލިމުން ދެކެއެވެ. ނަބިއްޔާ صَل ل للُل ل لى هْ عَل ل للَل ل ليل ل له وَ ل ل للل ل ل ޙަދީޘް
ކު “ ކަ اله ه لانَه
ރެއްވިއެވެ. އެހެން މީހުންނަށް އޯގާތެރި ރަޙުމު ނުވާ މީހަ ށް لبلحَ له وََللعَلاَ
”
ރަޙުމަތެއް ނުލައްވާނެއެވެ.
1. އަހަރެމެން ނިކަމެތިންނަށް އެހީވަނީ اله هل ل ل ل لبل ل ل ل لحَل ل ل ل لانَل ل ل ل لهه وََلل ل ل ل لعَل ل ل ل لاَ ގެ ރުއްސެވުން
ލިބިގަތުމަށްޓަކައެވެ.
2. އަހަރެމެން އެހީތެރިވަނީ އޭގެ ބަދަލުގައި މީހުންގެ ފަރާތުން ކަމަކަށް ބޭނުންވެގެން
ނޫނެވެ.
3. އަހަރެމެން މީހުންނަށް އެހީތެރިވެފައި އެމީހުންނަށް އެކަން ހަނދާންކޮށްނުދެމެވެ.
4. އަހަރެމެން އަހަރެމެންކުރާ ރަނގަޅު ޢަމަލުތައް ސިއްރުކުރަމެވެ.
5. ހިތްހެޔޮކަމުގެ ބަދަލުގައި އަހަރެމެން ސަވާބަށް އެދެނީ اެلهގ ޙަޟްރަތުންނެވެ.
6. އަހަރެމެން ފަޤީރު ނިކަމެތިންނަށް اެلهގ ޙަޟްރަތުގައި ދުޢާ ކުރަމެވެ.
7. ޔަތީމު، ފަޤީރު ނިކަމެތީންނަށް އެހީވާނަމަ اله އަހަރެމެންނަށް ރަޙްމަތްލައްވާނެއެވެ.
8. އަހަރެމެން ފަޤީރު ނިކަމެތިން އަހަރެމެން ކައިރިއަށް އައުމުގެ ކުރިން އެމީހުންގެ
ގެއަށް ޒިޔާރަތްކުރަމެވެ.
11

9. ފަޤީރު ނިކަމެތިންނަށް އަހަރެމެންނަށް ވަރަށް ގިނަ ގޮތްގޮތުން
އެހީތެރިވެވިދާނެއެވެ. ފައިސާއާއި، އަހަރެމެންގެ ވަގުތާއި، ބާރުގެގޮތުން އަދި
ޢިލްމުގެ ގޮތުންނެވެ.
10. ތިމާގެ މުސްލިމު އަޚުންނަށް އެހީތެރިވާ މީހާއަށް اله هل لبل لحَل لانَل لهه وََلل لعَل لاَ އެހީތެރިވެ
ވޮޑިގަންނަވާނެއެވެ.
މަދީނާގައި ލޯފަން ފަޤީރު އަންހެނަކު އުޅުނެވެ. އެކަނ ބުލޭގެ ބަލަހައްޓާނެ އެއްވެސް އެހީތެރިޔަކު
ނުވެއެވެ. ޢުމަރުގެފާނު އެކަނބުލޭގެއަށް އެހީތެރިވުމުގެ ގޮތުން ބޯފެން ގެނެސްދެއްވާ، ގޭތެރެ
ސާފުކޮށްދެއްވާ އަދި ބަކަރިތަކުން ކިރުފޮދު ފެލުއްވާދެއްވައެވެ.
އަބޫބަކުރުގެފާނުގެ ޚަލީފާކަމުގައި ބަދަލެއް އައެވެ. ޢުމަރުގެފާނު އެ ލޯފަން ކަނ ބުލޭގެ ގެއަށް
ވަޑައިގަންނައިރު މިފެންނަނި އެކަލޭގެފާނު ކުރައްވާ އުޅުއްވި މަސައްކަތްޕުޅު ކޮންމެވެސް އެހެން މީހަކު
އައިސް ނިންމާލައިފައި ހުންނަތަނެވެ.
މިކަންތައް ކުރަނީ ކާކުތޯ ބައްލަވަންވެގެން އެއްދުވަހަކު ޢުމަރުގެފާނު އެހެން ދުވަހަށްވުރެ ތަންކޮޅެއް
އަވަހަށް އެ ލޯފަން ކަނ ބުލޭގެ ގެއަށް ވަޑައިގެން ތަނެއްގައި ފިއްލަވާވަޑައިގެން އޮންނެވިއެވެ.
މިކަންތައް މިކުރައްވަނީ ޚަލީފާ އަބޫބަކުރުގެފާނު ފިޔަވައި އެހެން ބޭކަލެއްނޫނެވެ.
އަބޫބަކުރުގެފާނު ދެކެވަޑައިގަންނަވަނީ އެކަލޭގެފާނަކީ މުސްލިމުންގެ ޚަލީފާއަކަށް ވުރެ ބޮޑަށް
މުސްލިމުންގެ ޚާދިމެއްކަމަށެވެ.
12

اله ه بحَلانَلههوََلعلاََ ޖަނަވާރުން އުފެއްދެވީ އިންސާނުންނަށްޓަކައެވެ. ޖަނަވާރުން ކިޔަމަންކުރުމުގެ ބާރު
اله ه ل ل ل لبل ل ل لحَل ل ل لانَل ل ل لهه وََل ل ل ل لعَل ل ل لاَ ވަނީ އިންސާނުންނަށް ދެއްވަވާފައެވެ. އަދި އެއެއްޗްިއސަށް އެހީތެރިވެ
ބެލެހެއްޓުމަކީވެސް އިންސާނުންގެ ޒިއްމާއެކެވެ. އެއްފަހަރަކު ނަބިއްޔާ صَل للُل لى هْ عَل للَل ليل له و ل للَل ل އަށް
ޖަމަލެއް ފެނިވަޑައިގަތެވެ. އޭތީގެ ވެރިމީހާ ކާންނުދިނުމުގެ ސަބަބުން އޭތި ވަނީ ވަރަށްބޮޑަށް ހިކި
“
އަނަރޫފަވެފައެވެ. އެ ޖަމަލުގެ ވެރި މީހާއަށް ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. ވާހަކަ ނުދެއްކޭ މިޖަމަލާއި
މެދު اله އަށް ބިރުވެތި ވާށެވެ. އޭތި ރަގަޅު ޞިއްޙަތެއްގައި ވާ ވަގުތު އޭތީގެ ބުރަކަށި މަތީ ދަތުރު
”
ކުރާށެވެ. އަދި އޭތި ވަރު ބަލިވުމުން އޭތީގެ މަތިން ފައިބާށެވެ.
1. ޖަނަވާރުން އުފައްދަވާފައިވަނީ އިންސާނުންގެ މަންފާއަށްޓަކައެވެ.
2. އަހަރެމެން ޖަނަވާރުން އުޅޭ މާހައުލު ބަލަހައްޓާ ރައްކާތެރިކުރަން ޖެހޭނެއެވެ.
3. ބޭނުމެއް ނެތްގޮތުގައި ގަސްތައް ކަ ނޑާ، ކޯރުތައް ތަޢައްޔަރުކޮށް ޖަނަވާރުން
ދިރިއުޅޭ މާހައުލު ހާލާކުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
4. އަހަރެމެން ޖަނަވާރުތައް ކަތިލަންވާނީ އޯގާތެރިކަމާއެކު ތޫނު ވަޅިޔަކުންނެވެ.
5. އަހަރެމެން ސަބަބެއްނެތި ނުވަތަ ކުޅިވަރަކަށް ޖަނަވާރުތައް ނުމަރަމެވެ.
6. އަހަރެމެން ޖަނަވާރުންގައިގައި ތަޅާ ނުވަތަ އެއެއްޗްިއސަށް ނުކުރެވޭވަރަށް
މަސައްކަތްނުކުރުވަމެވެ.
7. ހަރުފަ، ނަގުލަންދާށި ފަދަ ވިހަ ޖަނަވާރުތައް މެރުމަކީ ހުއްދަކަމެކެވެ.
8. ކުޅިވަރެއްގެ ގޮތުގައި އަހަރެމެން އެއްޖަނަވާރު އެއްޖަނަވާރާއި ތަޅާފޮޅުވުނަ
ނުދެމެވެ.
9. އަހަރެމެން ޖަނަވާރުތައް ބިރުގަންނަވާ ނަހަދަމެވެ.
13

10. ޖަނަވާރުންނަކީ اله هلب لحَلانَلهه وََللعَلاَ ގެ ކުޅަދުންވަންތަކަމުގެ ހެކިތަކުގެތެރެއިންވާ
ހެއްކެކެވެ.
އަންހެނަކު ޖަންގަލީގައި ދަތުރުކުރަނިކޮށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފެންބޮވައި ގަނެއްޖެއެވެ.
އެހެންވެ ވަޅެއްގެ ތެރެއަށް ފައިބާ ފެން ބޮއެފިއެވެ. ވަޅުން މައްޗަށް އެރިއިރު ކުއްތާއެއް
ފެނުނެވެ. އޭތި އޮތީ ފެންބޮވައިގަނެގެންގޮސް ޗަކަގަ ނޑެއްގައި ދޫ ހާކާށެވެ. މިކަނބުލޭގެ
މިކަމާ ވަރަށް ދެރަވެއްޖެއެވެ. އެކަމަކު ކުއްތާއަށް ފެންދޭން ފެން އަޅާނެ އެއްޗެއް
ނެތެވެ. ހަމައެކަނި ފެން އަޅާނެ އެއްޗަކަށް އޮތީ އެކަނ ބުލޭގެ ލައިގެން ހުރި ލެދަރު
ސްޓާކީނެވެ. އެކަނބުލޭގެ ވަޅަށް ފައިބާ އޭތި ފުރާ ފެން އަޅައިގެން މައްޗަށް އަރާ
ކުއްތާއަށް ފެން ދިނެވެ. اله هل لبل لحَل لانَل لهه وََلل لعَل لاَ އެ ކަނބުލޭގެ މި ޢަމަލަށް ރުއްސެވުމުގެ
ބެއްލެވުމަކުން ބައްލަވާ އެކަނބުލޭގެ ފާފަތައް ފުއްސަވާދެއްވިއެވެ.
14

ހިތްހެޔޮމީހެއްގެ ސިފަތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ދީލަތިކަން، މާފުކުރުން، އޯގާތެރިކަން އަދި
މީހުންނާއި ރަހުމަތްތެރިކަމުގެ ސިފަތަކެވެ. ހިތްހެޔޮ ނޫން މީހަކީ އަމިއްލަ އެދުންބޮޑު ނުލަފާ
މީހެކެވެ. ހިތްހެޔޮ މީހުންދެކެ اله ލޯބިވެ ވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެހެންމީހުންވެސް ހިތްހެޔޮ މީހުންދެކެ
ލޯބިވާނެއެވެ. ހިތްހެޔޮ ނޫން މީހުން ދެކެ اله ނުރުއްސަވާނެއެވެ. އަދި އެހެން މީހުންވެސް
އެމީހަކުދެކެ ނުރުހޭނެއެވެ. ނަބިއްޔާ صَل للُل لى هْ عَل للَل ليل له ول للَل ل ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. “ ކުޑަކުދީންނަށް
އޯގާތެރިކަމާއި ކުލުނެއް ނުވާ މީހާއާއި، މުސްކުޅިންނަށް އިޙްތިރާމް ނުކުރާ މީހަކީ އަހަރެމެންގެ
ތެރެއިން ވާ މީހެއް ނޫނެވެ.
1. އަހަރެމެން ހުރިހާ ކުލައެއްގެ މީހުންނަށް އޯގާތެރިވަމެވެ.
2. އަހަރެމެން ހުރިހާ ދީނެއްގެ މީހުންނަށް އޯގާތެރިވަމެވެ.
3. އަހަރެމެން ކުޑަކުދީންނަށާއި މުސްކުޅީންނަށް އޯގާތެރިވަމެވެ.
4. އަހަރެމެން ޖަނަވާރުންނަށް އޯގާތެރިވަމެވެ.
5. އަހަރެމެން އެންމެ އޯގާތެރިވަނީ މައިންބަފައިންނަށާއި، ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށާއި
އަދި އަވަށްޓެރީންނަށެވެ.
6. އަހަރެމެން އަންހެނުންނަށާއި ފިރިހެނުންނަށް އޯގާތެރިވަމެވެ.
7. އަހަރެމެންނާއިއެކު މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް އަހަރެމެން އިޙްތިރާމްކޮށް
އޯގާތެރިވަމެވެ.
8. އަހަރެމެން އެކަކު އަނެކަކަށް ގޯނާކޮށް، މަލާމާތްކޮށް ނަހަދަމެވެ.
9. އަހަރެމެން މަގުމަތީގައި ހުންނަ ގާތައްފަދަ މީހުންނަށް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެފަދަ
ތަކެތި އެއްކާރި ކުރަމެވެ.
15

10. اله هل لبل لحَل لانَل لهه وََلل لعَل لاَ އީ އޯގާވަންތަ ރަސްކަނލާގެއެވެ. އެކަލާގެ އޯގާވެރިންދެކެ
ލޯބިވެވޮޑިގެންވެއެވެ.
އެއްދުވަހަކު ޙަސަން رضَل لَ هْ عَل لنل له ކަދުރު ރުއް ފަޅުގަ ނޑެއްގެ ކައިރިން ހިންގަވާފައި
ދަނިކޮށް އަޅު މީހަކު އިށީދެގެން އިންދާ ފެނިވަޑައިގަތެވެ.
އެއަޅު މީހާ އިނީ ޕާންގަޑެއް ކާންވެގެންނެވެ. ތަންކޮޅެއް ދުރުގައި ބަޑުހައިގަނެފައި އޮތް
ކުއްތާއެއް އޮތެވެ. މިއަޅު މީހާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އެތިކޮޅެއް ކައިފައި، އެތިކޮޅެއް
ކުއްތާއާއި ދިމާލަށް އުއްކިއެވެ. މިގޮތަށް އެ ޕާންގަޑު ހަމައަށް ދެބައިކޮށް ކުއްތާއަށް
ވެސް މިއަޅު މީހާ ކާންދިނެވެ.
ޙަސަން رضَل لَ هْعَل لنل له މިތަން ބައްލަވަން ހުރެފައި އެ އަޅު މީހާއަށް ކުއްތާ ފައްސާނުލީ
ކީއްވެތޯ އެއްސެވިއެވެ.
އެ އަޅު މީހާ ބުންޏެވެ. “އެކުއްތާ ފައްސާލައިފައި އަހަރެން އެކަނި ކާން ލަދުގަތީއެވެ.”
ޙަސަން رضَل ل ل لَ هْ عَل ل ل لن ل ل له މިކަމާ ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތްޕުޅާވެ، އެ އަޅު މީހާއާއި ކަދުރު
ފަޅުގަ ނޑު ބައްލަވައިގަތެވެ. އަދި އަޅު މީހާ މިނިވަންކޮށް އެ ކަދުރު ފަޅުގަ ނޑު އެ
މީހާއަށް ހަދިޔާ ކުރެއްވިއެވެ.
16

މަޑުމައިތިރި، ރިވެތި އަޚްލާޤުގެ ވެރި، ކިޔަމަންތެރި މީހުންދެކެ މީހުން އިޙްތިރާމް
ކުރާނެއެވެ. ނުލަފާ، ނުކިޔަމަންތެރި، ގޮތްދޫނުކުރާ މީހުންދެކެ މީހުން އިޙްތިރާމެއް
ނުކުރާނެއެވެ. އިޙްތިރާމަކީ ހަށިގަ ނ ޑުގައި ލެވިފައިވާ ފޭރާމެއްފަދަ އެއްޗެކެވެ.
އިޙްތިރާމްގެ ސަބަބުން މިހާއަށް ރީތިކަމެއް ގެނެސްދީ އަދި މިހާގެ ޤަދަރު
ރައްކާތެރިކޮށްދެއެވެ.
1. އަބަދުވެސް އެންމެ ފުރަތަމަ ސަލާމްގޮވާ މީހަކަށް އަހަރެމެންވާނަމެވެ.
2. އަހަރެމެންނަށް ވުރެ ބޮޑެތި މީހުންނަށް އަބަދުވެސް އަހަރެމެން އިސްކަންދެމެވެ.
3. ބޮޑެތި މީހުންނާއި، މުދައްރިސުންނާއި އަދި އަހަރެމެންނާއި އެކު މަސައްކަތްކުރާ
މީހުންނާއި އަހަރެމެން ވާހަކަ ދައްކަނީ އިޙްތިރާމާއި އެކުގައެވެ.
4. އަހަރެމެން ބޭއަދަބީ ބަހުން ވާހަކަ ނުދައްކަމެވެ.
5. އަހަރެމެން ބޮޑެތި މީހުންނަށާއި، މުދައްރިސުންނަށް އަދި އެކުގައި މަސައްކަތްކުރާ
މީހުންނަށް މަލާމާތް ނުކުރަމެވެ.
6. އަހަރެމެން ހުއްދަކަންތައްތަކުގައި އަބަދުވެސް ބޮޑެތި މީހުންނަށް ކިޔަމަން
ގަންނަމެވެ.
7. ބޮޑެތި މީހުން އަހަރެމެންނަށް އިސްލާމް ދީނާއި ޚިލާފު ކަންތައްތަކަށް
އަމުރުކުރިނަމަވެސް އަހަރެމެން ކިޔަމަންނުގަންނާނަމެވެ.
8. އަހަރެމެން އެންމެ އިޙްތިރާމް ކުރަނީ އަހަރެމެންގެ މައިންބަފައިންނަށެވެ.
އެމީހުންނާއި ދިމާލަށް އަހަރެމެން “އުފް” އޭ ވެސް ނުބުނާނަމެވެ.
17

9. އަހަރެމެން ކުޑައިރު ބޮޑެތި މީހުންނަށް އިޙްތިރާމްކުރާނަމަ، އަހަރެމެން
މުސްކުޅިވާ ދުވަހު މީހުން އަހަރެމެންނަށް އިޙްތިރާމް ކުރާނެއެވެ.
މައުމޫނަކީ ރަސްގެފާނު ހާރޫނުއް ރަޝީދުގެ ދަރިކަލެކެވެ. އެއީ ވަރަށް ނުކިޔަމަންތެރި
ގޮތްދޫނުކުރާ ކުއްޖެކެވެ. އޭނާ ބޭނުންވަނީ ހުރިހާކަމެއްވެސް އޭނާ ބޭނުންވާ ގޮތަށް
ކުރުމަށެވެ. ގަ ނ ޑުވަރުގައި އުޅޭ ޚާދިމުން މިކުއްޖާގެ ނުކިޔަމަންތެރިކަމާހުރެ ތިބެނީ
ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތްހަމަނުޖެހިފައެވެ. އެކުއްޖާ ހުރީ މުޅިން ހަލާކުވެފައެވެ. އެއްވެސް
މީހަކަށް އެކުއްޖާ ކައިރީގައި އެކައްޗެއްވެސް ނުބުނެވެއެވެ.
އެއްދުވަހަކު އެކުއްޖާއަށް ކިޔަވައިދޭން މުދައްރިސަކު ގަ ނ ޑުވަރަށް އަތުވެއްޖެއެވެ.
މުދައްރިސު އޭނާއަށް ގޮވާލިއެވެ. ނަމަވެސް އޭނާ ހުރީ ކުޅިވަރާއި މަޖާކުރުމުގައި
މަޝްޢޫލުވެފައެވެ. ޚާދިމުން ފޮނުވައިގެން ވެސް އެކުއްޖާ ގެނެވޭ ގޮތެއް ނުވިއެވެ.
“
ޚާދިމުން އެންމެފަހުން މުދައްރިސު ކައިރީގައި ޝަކުވާކުރިއެވެ. އަމީރު ކުއްޖާ
އެއްވެސް މީހަކަށް އިޙްތިރާމެއް ނުކުރެއެވެ. އޭނާގެ ކަންތައްތައް ހުންނަ ގޮތުން
”
އަހަރެމެންތިބެނީ ކެތްތެރިކަން ކޮޅުންލައިފައެވެ.
އެންމެފަހުން ކޮންމެވެސްގޮތަކުން މުދައްރިސު މައުމޫނު ގެނެސްފިއެވެ. އަދި އަދަބު
ދިނެވެ. މައުމޫނު ބާރަށް ނުރޮއި ނަމަވެސް ލޮލުން ކަރުނަ އައެވެ. އަދި އެއްވެސް
18

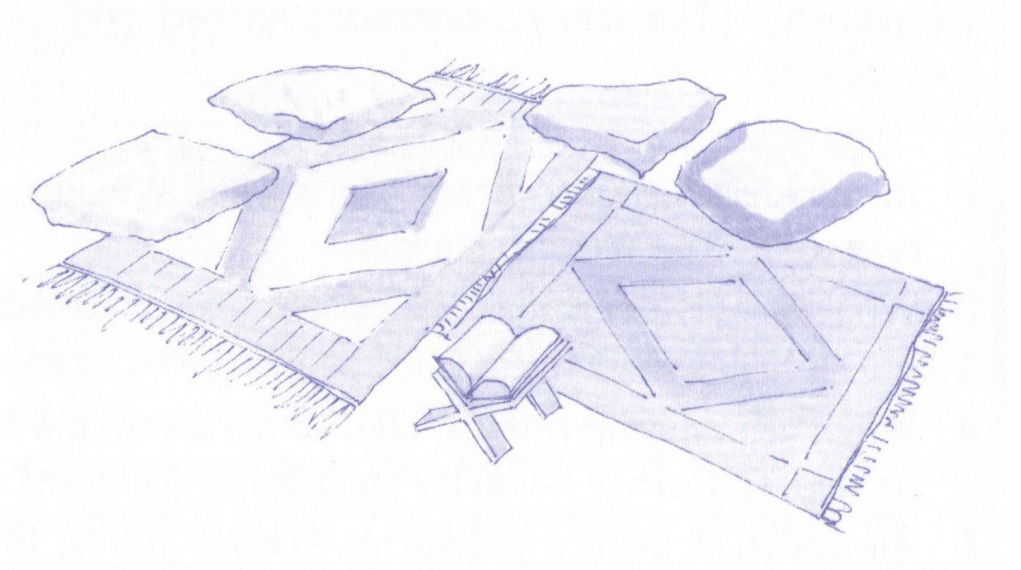

މީހަކު ކައިރީގައި ޝަކުވާއެއްވެސް ނުކުރެއެވެ. މުދައްރިސު މައުމޫނު ކައިރީގައި
“
ޝަކުވާ ނުކުރީ ކީއްވެތޯ އެހުމުން މައުމޫނު ބުންޏެވެ. މުދައްރިސު އަޅުގަޑަށް އަދަބު
”
ދެއްވީ އަޅުގަޑަށް ރަގަޅަކަށެވެ.
19

އަހަރެމެންގެ ބަހާއި، ޢަމަލު އަދި ނިޔަތް ތެދުވެރިވާންޖެހޭނެއެވެ. އަހަރެމެން
ކުޅޭއިރާއި އަދި މަޖާކުރާއިރުވެސް ތެދުވެރިވާންޖެހޭނެއެވެ. މީހުން ހެއްވާލުމަށްޓަކައި
ދޮގު ހެދި މީހަކަށް ނަބިއްޔާ صلَُى هْعلََيه و للَل ލަޢުނަތްލެއްވިއެވެ. ނަބިއްޔާ صَللُلى هْ
“
عَللَليله و للَل ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު ދޮގު ހަދައިފިނަމަ އެމީހާގެ ކިބައިން އަންނަ
ނުބައިވަހުގެ ސަބަބުން މަލާއިކަތް ބޭކަލުން އެ މީހަކާއި އެއް މޭލު ދުރަށް
ޖެހިވަޑައިގަންނަވައެވެ. ދޮގުހެދުމުގެ ސަބަބުން އިތުބާރުގެއްލި ރުޅިވެރިކަން
އުފެދެއެވެ.
1. اله هل ل ل لبل ل ل لحَل ل ل لانَل ل ل لهه وََلل ل ل لعَل ل ل لاَ އަހަރެމެންގެ ހިތުގައި ފޮރުވިފައިވާ ސިއްރުތައް މޮޅަށް
ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އެކަލާނގެއަކަށް އެއްވެސްކަމެއް ވަންހަނާވެގެންނެއް ނުވެއެވެ.
2. އަހަރެމެން ދުލުން ބުނާ ކޮންމެ ބަހެއް ޢަމަލުގެ ފަތުގައި ލިޔުއްވޭ ހުއްޓެވެ.
3. ދޮގު ހަދާ މީހުން ދެކެ اله ލަޢުނަތް ލެއްވިއެވެ.
4. ނުބައިކޮށް ކަމެއް ކުރެވިއްޖެނަމަ ތެދު ބުނަން ބިރު ނުގަންނާށެވެ. ދޮގު
ހެދުމަށްވުރެ ކުށްކުރެވިއްޖެކަމަށް އެއްބަސްވުން މާ ރަނގަޅެވެ.
5. ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ކުރިން ވިސްނާށެވެ. ތިބާ ބުނަނީ ތެދު ހެއްޔެވެ؟
6. ވަޢުދައް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތާށެވެ. ވަޢުދު ނުފުއްދާ މީހާއަކީ ފާފަވެރިއެކެވެ.
7. ތެދުވެރިންދެކެ މީހުން އިތުބާރުކޮށް ލޯބިކުރާނެއެވެ.
8. ދޮގުވެރިއަކު ދެކެ މީހުން އިތުބާރެއް ނުކުރާނެއެވެ. އަދި ހަޤީޤީ ރަށްޓެހިންނެއް
ނުތިބޭނެއެވެ.
20

9. އަބަދުވެސް ރަށްޓެހިންނަށް ތެދުބުނަން ހިތްވަރު ދޭށެވެ.
.10ތެދުވެރިކަމުގެ ސަބަބުން ހެޔޮ ޢަމަލަށް މަގުފަހިވާނެއެވެ. ދޮގުވެރިކަމުގެ ސަބަބުން
ފާފަތަކަށް މަގުފަހިވާނެއެވެ.
މުބާރަކް އަކީ މުއްސަނ ދި ރަސްކަލެކެވެ. ރަސްކަމަށް އައުމުގެ ކުރިން މުއްސަނ ދި
ސައުދާގަރެއްގެ ކައިރީ މަސައްކަތްކުރިއެވެ. ބަގީޗާ ބަލަހައްޓާ މީހެއްގެ ގޮތުގައެވެ.
އެއްދުވަހަކު ފޮނި އަންނާރެއް ބަގީޗާތެރެއިން ގެނެސްދިނުމަށް މުބާރަކް ކައިރީގައި
ސާހިބުމީހާ ބުންޏެވެ. މުބާރަކް ބައިވަރު އަންނާރުތައް ގެނެސްދިނެވެ. އެކަމަކު އެއީ
ހުސް ހުތްރަހަ ދޭ އެއްޗްިއސެވެ. ސާހިބު މީހާ މިކަމާ ވަރަށް ބޮޑަށް ހިތްހަމަ
ނުޖެހިފައި ހުރެ ބުންޏެވެ. “ އަހަރެންގެ ބަގީޗާގައި އެތައް މަސްވަންދެން އުޅުނު
”
އިރުވެސް ފޮނި މޭވާ އާއި ހުތް މޭވާ ވަކިކުރަން ނޭގެނީހެއްޔެވެ.
މުބާރަކް ބުންޏެވެ. “ ސާހިބާ އަޅުގަޑާއި ހަވާލު ކުރެއްވީ ބަގީޗާގެ ގަސްތައް
ބެލެހެއްޓުމަށެވެ. ފޮނި މޭވާއާއި ހުތް މޭވާ ވަކިކުރަން އަޅުގަޑަށް މޭވާގެ ރަހަ ބެލުމުގެ
”
ހުއްދަ ސާހިބާއެއް ނުދެއްވައެވެ.
21

ސަލާމްކުރުމަކީ އަހަރެމެންގެ މުސްލިމް އަޚާއަށް ކުރެވޭ ދުޢާއެކެވެ. އޭގެ ސަބަބުން
މުސްލިމުންގެ މެދުގައި އެއްބައިވަންތަކަމާއި ލޯބި އުފެދިގެންދެއެވެ. ސަލާމުން ދޭހަ
ކޮށްދެނީ އިސްލާމް ދީނުގައި އަހަރެމެންނީ ހަމަހަމަވެގެންވާ އަޚުންނާއި
އުޚުތުންކަމަށެވެ. މުސްލިމުން އެކަކު އަނެކަކަށް އަތާ އަތް ޖޯޑުކޮށް ސަލާމް ކުރަން
ވާނެއެވެ. ސަލާމް ކުރާ ދެމީހުންގެ އަތް ވަކިނުވަނީސް اله هل ل لب ل ل لحَل ل لانَل ل لهه وََلل ل لعَل ل لاَ އެ
ދެމީހުންގެ ފާފަތައް ފުއްސަވާދެއްވާނެއެވެ. ނަބިއްޔާ صَل للُل لى هْ عَل للَل ليل له و ل للَل ل ޙަދީޘް
ކުރެއްވިއެވެ. “ اެله ގ ޙަޟްރަތުގައި އެންމެ ލޮބުވެތިކަންބޮޑު މީހަކީ އެންމެ ފުރަތަމަ
”
ސަލާމްކުރާ މީހާއެވެ.
1. އެންމެ ފުރަތަމަ ސަލާމްކުރާ މީހަކީ އަހަރެންނެވެ.
2. ޒުވާނުން މުސްކުޅީންނަށް ސަލާމް ކުރަންވާނެއެވެ.
3. ހިގާފައިދާ މީހާ އިށީދެއިން މީހާއާއި ސަލާމް ކުރަންވާނެއެވެ.
4. ކުޑަ ޖަމާއަތުން ބޮޑު ޖަމާއަތަށް ސަލާމްކުރަންވާނެއެވެ.
5. އަހަރެމެން ސަލާމްކުރަނީ އަތާ އަތް ޖޯޑުކޮށެވެ.
6. އަހަރެމެން ދަންނަ މީހުންނަށާއި ނުދަންނަ މީހުންނަށްވެސް ސަލާމް ކުރަމެވެ.
7. އަހަރެމެން ސަލާމްކުރަނީ ބާރަށް އަޑުއިވޭ ވަރަށެވެ.
8. އަހަރެމެން ސަލާމް ބަލައިގަންނަނީވެސް ބާރަށް އަޑުއިވޭ ވަރަށެވެ.
9. އަހަރެމެން ބައްދަލުވެ އަދި ވަކިވެގެން ދާހިނދުވެސް ސަލާމްކުރަމެވެ.
10. ސަލާމްކުރުމުން اله އަހަރެމެންނަށް ހެޔޮ ޖަޒާ ދެއްވާނެއެވެ.
22

ޢަބްދުاله رضََ هْعَنه އަކީ ޢުމަރު رضََ هْعَلنله ގެ ދަރިކަލުންނެވެ. އެކަލޭގެފާނަށް ނަބިއްޔާ
صَللُلى هْ عَللَليله و للَل ހުރިހާ މީހުންނާއި ސަލާމްކުރައްވާތަން ފެނިވަޑައިގެންފައި ވެއެވެ.
ޒުވާނުންނާއި، މުސްކުޅިންނާއި، މުއްސަނދިންނާއި އަދި ފަޤީރުންނާއިއެވެ. އަދި
ކުޑަކުދީންނާއި ވެސް ނަބިއްޔާ صلَُى هْعلََيهو لَ ސަލާމް ކުރެއްވިއެވެ.
ޢަބްދުاله رضََ هْعَنهނަބިއްޔާ صلَُى هْعلََيله و للَل ދެކެ އިންތިހާއަށް ލޯބިކުރިއެވެ. އެހެންވެ
ނަބިއްޔާ صَللُلى هْ عَللَليله و للَل ސަލާމް ކުރެއްވިގޮތަށް ޢަބްދުاله رضََل هْ عَلنله ވެސް ސަލާމް
ކުރެއްވިއެވެ. ޢަބްދުاله رضَل لَ هْ عَل لنل له ހަމައެކަނި ސަލާމް ކުރެއްވުމަށް ބާޒާރަށް ނިކުމެ
ވަޑައިގެން އުޅުއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނާއި ދިމާވާ ހުރިހާ މީހުންނާއި ސަލާމްކުރިއެވެ.
ފިހާރަވެރިންނާއި، މުސްކުޅީންނާއި އަދި ކުޑަކުދީންނާއިއެވެ.
އެއްދުވަހަކު މީހަކު ޢަބްދުاله رضَل لَ هْ عَل لنل له ގެ އަރިހުގައި ދަންނަވަނީ ކަލޭގެފާނު ކޮންމެ
ދުވަހަކުވެސް ބާޒާރަށް ނިކުމެވަޑައިގަނެއެވެ. އެކަމަކު އެއްވެސް އެއްޗެއް
ބައްލަވައިގަންތަނެއް ނުފެނެއެވެ. އަދި މީހަކާއި ވާހަކަ ދައްކަން މަޑެއްވެސް ނުކުރަމެވެ.
ބާޒާރަށް ވަޑައިގަންނަވަނީ ކީއްކުރައްވަންތޯއެވެ.
ޢަބްދުاله رضَل ل لَ هْ عَل ل لنل ل له ވިދާޅުވިއެވެ. “ އަހަރެން ބާޒާރަށް މި އަންނަނީ ހަމަ އެކަނި
”
މީހުންނާއި ސަލާމް ކުރުމަށެވެ.
23

މިސްކިތްތަކަކީ اله އަށް އަޅުކަންކުރަން ބިންމަތީގައިވާ ޚާއްސަ ގެކޮޅުތަކެވެ.
އަހަރެމެން މިސްކިތަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތަންވާނެއެވެ. ރަސްކަލެއްގެ ގަ ނޑުވަރަށް
ވަދެވިއްޖެއްޔާ އަހަރެމެން އުޅޭނީ ކިހިނެއްޔެވެ؟ އަހަރެމެން ތިބޭނީ ރީތި ހެނދުން
ލައިގެން އަދަބުވެރިކަމާއެކުގައިތަ؟ އަޑުގަދަކޮށް ތަން ހަޑިކޮށް އުޅޭނަމުތަ؟ މިސްކިތަށް
ވަންނަ ކޮންމެ ފަހަރަކު ތިމަންނަ މިހިރީ ބިންމަތީގައިވާ އެންމެ ހުރުމަތްތެރި
ތަނުގައި ކަމަށް ހީކުރާށެވެ. މިސްކިތުގެ ތެރޭގައި އަޑުގަދަކޮށް، ސަމާސާކޮށް،
ކުޅިވަރުކުޅެ ނަހަދާށެވެ. اله ގެ ގެކޮޅަށް ހުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތުމަކީ އީމާންކަމުގެ
އަލާމާތެކެވެ.
1. އަހަރެމެން މިސްކިތަށް ވަންނަންޖެހޭނީ މަޑުމައިތިރިކަމާއެކުގައެވެ. ރަށްޓެހިންނާއި
ވާހަކަ ދައްކަމުންނެއް ނޫނެވެ.
2. އަހަރެމެންގެ ފައިވާން ބަހައްޓައިފައި ނޫނީ މިސްކިތަށް ނުވަންނާށެވެ.
3. އަހަރެމެން ވުޟޫކުރާއިރު ފެން އިސްރާފު ނުކުރަމެވެ. އަދި ފާޚާނާ
ހަޑިނުކުރަމެވެ.
4. އަހަރެމެން މިސްކިތަށް ވަންނަނީ ކަނައަތް ފައި އިސްކޮށް ދުޢާ ކިޔަމުންނެވެ.
5. އަހަރެމެން މިސްކިތުގައި އަޑުގަދަކޮށް ނޫނީ ވާހަކަ ދައްކާ ނޫޅެމެވެ.
6. އަހަރެމެން ނަމާދަށް ތިބޭ މީހުން ކުރިމަތިން ހުރަސް ނުކުރަމެވެ.
7. އަހަރެމެން އިށީނ ދެ ތިބެ ހަނ ދުމަކުރަނީ އަހަރެމެން މިތިބީ اله ގެ
ގެކޮޅުގައިކަމަށެވެ.
24

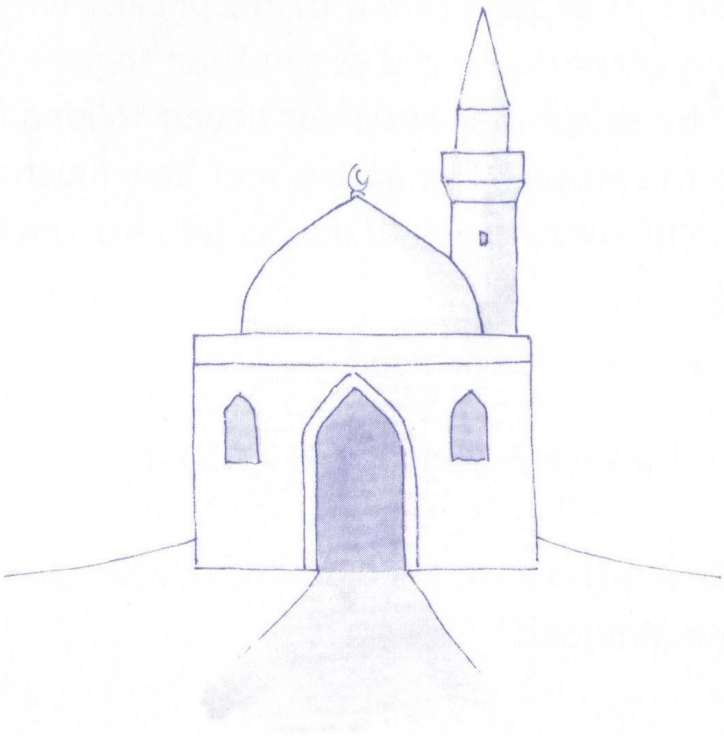

8. އަހަރެމެން މިސްކިތް ހަޑިނުކުރަމެވެ. އަދި ހަޑިއެއްޗެއް އޮވެއްޖެނަމަ
ސާފުކުރަމެވެ.
9. އަހަރެމެން މިސްކިތުން ނިކުންނަނީ ވައަތުފައި އިސްކޮށް ދުޢާ ކިޔަމުންނެވެ.
25

ޔަޢުޤޫބާއި ޔޫސުފު އެ ދެކުދިންގެ ބައްޕައާއި އެކު މިސްކިތަށް ދިޔައެވެ. ޔަޢުޤޫބު
މިސްކިތަށް ވަނުމުގެ ކުރިން ފައިވާންބަހައްޓާ ތަނުގައި ފައިވާން ބެހެއްޓުމަށްފަހު
މަޑުމައިތިރިކަމާއެކު މިސްކިތަށް ވަނެވެ. ޔޫސޫފު ފައިވާން ބެހެއްޓިއިރު ދެން ހުރި
ފައިވާންތަކުގައި ފައިންޖަހާ އެތަން މިތަނަށް އެއްލާލިއެވެ. އަދި މިސްކިތަށް ވަދެ
ނަމާދަށް ތިބި މީހުން ބޯމަތީން ފުންމަމުން ގޮސް ރަށްޓެހީންތަކެއް ކައިރީ
އިށީދެއްޖެއެވެ. އަދި އެކުދީން އެދުވަހުގެ ފުޓުބޯޅަ މެޗާއި ބެހޭގޮތުން ބާރަށް ވާހަކަ
ދެއްކިއެވެ. ޔޫސުފު ޖީބުން މެޓައެއް ނެގުމަށްފަހު އަނގަޔަށް ލިއެވެ. މެޓާ ކަރުދާސްކޮޅު
މިސްކިތުގެ ކާޕެޓްގެ މައްޗަށް ވައްޓާލިއެވެ. އަދި އެނަގާކަށް ވެސް ނޫޅުނެވެ. ނަމާދު
ފެއްޓުނުއިރުވެސް އިމާމު މީހާއާއި ބައިވެރިނުވެ ވާހަކަދައްކަން ހުއްޓެވެ. އިމާމު މީހާ
ނަމާދުކޮށް ނިމުމާއެކު ޔޫސުފު ރަށްޓެހިންނާއި ބައިވެރިވެ ކުޅިވަރުކުޅެން ފެއްޓިއެވެ.
ޔޫސުފު އެކަންތައް ކުރީ ރަނގަޅަށްތަ؟
އަހަރެމެން މިސްކިތަށްގޮސް އުޅެން ޖެހެނީ ކިހިނެއް؟
26

This is a Grade 3 Standard Text Book.
30
މިއީ ގްރޭޑް 3 ގެ ފެންވަރަށް ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ފޮތެކެވެ.